

LIMC

LAND INFORMATION MANOEUVRE CENTRE

**Weekly update COVID-19 –
Week 45, 30 OKTOBER t/m 5 NOVEMBER 2020**



Table of Contents

(1) Leeswijzer	3
(2) Inleiding	4
(3) Scenario's maatschappelijk kompas	5
(4) Actuele ontwikkeling maatschappelijk kompas	6
(5) Beoordeling factoren van invloed	7
5.1. Zorg	7
5.2. Maatschappij	11
5.3. Economie	14
5.4. Destabilisering (niet) statelijke actoren en Communicatie & Media	15
(6) Significante gebeurtenissen	17
6.1. Europees Nederland	17
6.2. Caribisch Nederland	18
6.3. Grensgebieden	19
6.4. Besmettingsrisico oefeningen CLAS-buitenland	21
(7) Vooruitblik	22
(8) Handelingsperspectief Defensie	23
Bijlagen	24
Bijlage 1: Beschrijving factoren van invloed	24
Bijlage 2: Beschrijving scenario's	25



(1)Leeswijzer

WHO WE ARE

- Het LIMC genereert in een **experimentele** vorm **situational awareness (SA)** en **situational understanding (SU)** voor het CLAS en civiele overheden over de COVID-19 crisis. Hierdoor worden militaire en civiele besluitvormingsprocessen gevoed met **inzicht** en waar mogelijk **handelingsperspectief**.
- Met het LIMC kan de Koninklijke Landmacht **ervaring opdoen** met het samenbrengen van **information manoeuvre** capaciteiten die insight, foresight en doorlopend handelingsperspectief bieden in drie dimensies (cognitief, virtueel en fysiek).



In dit product wordt gewerkt met een mate van waarschijnlijkheid in relatie tot de gegeven duiding, conclusies of beoordeling van de factoren van invloed. In de onderstaande tabel is de mate van waarschijnlijkheid toegelicht.

Terminologie	Confidence level
Zeer waarschijnlijk	Meer dan 90%
Waarschijnlijk	60-90%
Mogelijk	40-60%
Onwaarschijnlijk	10-40%
Zeer onwaarschijnlijk	Minder dan 10%



(2) Inleiding

Dit document tracht een zo volledig mogelijk antwoord te geven op de volgende vragen zoals gesteld vanuit Commandant Landstrijdkrachten (C-LAS):

Hoofdvraag:

Welke effecten in de NLD-samenleving zijn te onderkennen als gevolg van de COVID-19 crisis?

Deelvragen:

1. In hoeverre ontwikkelt COVID-19 zich in NLD in de aankomende zes maanden?
2. In hoeverre beïnvloedt de verspreiding van COVID-19 de vitale infra in NLD in de aankomende zes maanden?
3. In hoeverre beïnvloedt de verspreiding van COVID-19 de maatschappelijke stabiliteit in NLD in de aankomende zes maanden?
4. In hoeverre beïnvloedt de verspreiding van COVID-19 de economische stabiliteit in NLD in de aankomende zes maanden?

Om antwoord te kunnen geven op bovengenoemde deelvragen wordt gebruik gemaakt van het maatschappelijk kompas.











Het maatschappelijk kompas wordt door het LIMC gebruikt om, door middel van ontwikkeling van de factoren, de ontwikkeling binnen de scenario's over tijd te bepalen te volgen en vroegtijdig trends te onderkennen. Elke factor van invloed is onderhevig aan een aantal onderliggende indicatoren. Deze indicatoren worden wekelijks afzonderlijk gewogen waarna er factorintegratie plaatsvindt die de samenhang duidt.

De factoren van invloed zijn waar mogelijk geschaard onder de deelvragen zoals gesteld door C-LAS, aangevuld met 'overige' factoren van invloed die niet onder de assen van het kompas vallen, maar wel een versterkend effect op het geheel aan ontwikkelingen hebben.

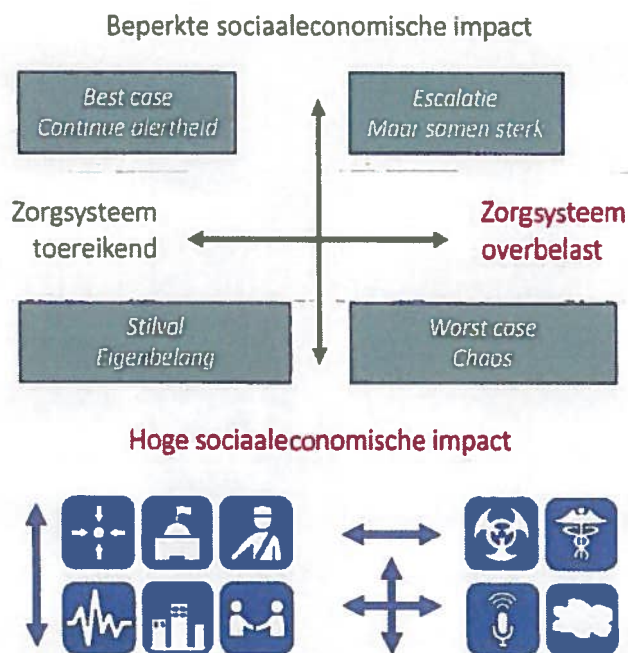
Dit document is als volgt opgebouwd. Allereerst worden de factoren van invloed en het scenario geïntroduceerd. Daarna volgt de overkoepelende conclusie met daaronder het dashboard waarop wekelijks verschuivingen per indicator inzichtelijk worden gemaakt. Aansluitend wordt in de beoordeling van de factoren van invloed een verdiepende analyse en argumentatie gegeven van de waargenomen ontwikkelingen per deelvraag. Vervolgens wordt een geografisch overzicht van significante gebeurtenissen in (Caribisch) Nederland en de grensgebieden van Nederland gegeven. Afsluitend wordt een vooruitblik gegeven van opkomende evenementen. Daarbij wordt tevens handelingsperspectief aan C-LAS geboden wat gebaseerd is op de meest recente ontwikkelingen op het gebied van COVID-19 in Nederland.



(3) Scenario's maatschappelijk kompas

Factor		Factor	
	1. Virus		6. Vitale infrastructuur
	2. Zorg		7. Economie
	3. Continuïteit van bestuur		8. Destabilisering (niet) statelijke actoren
	4. Openbare orde & Veiligheid		9. Communicatie & media
	5. Burgerschap		10. Meteo, evenementen & incidenten

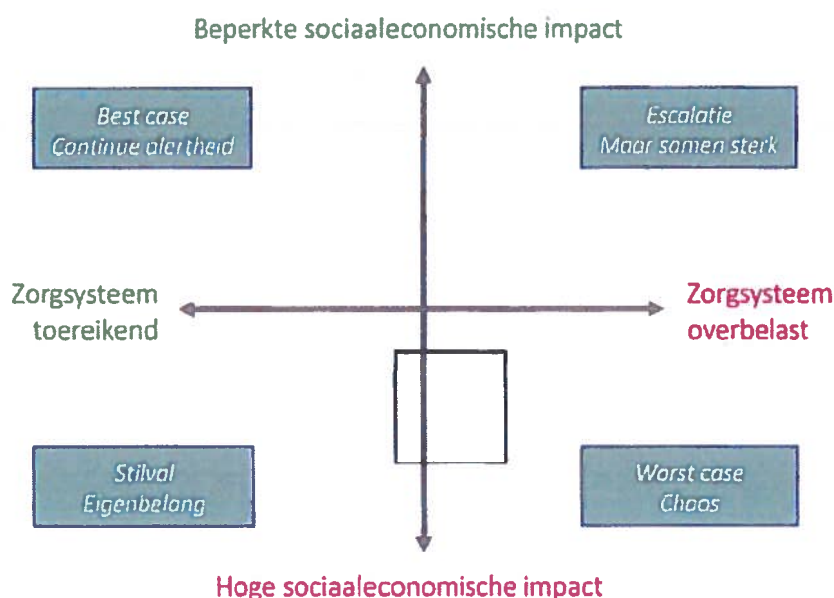
Het LOT-C heeft tien (10) primaire factoren van invloed geïdentificeerd. Op de assen van het maatschappelijk kompas staan de twee (2) factoren van invloed die de grootste impact hebben. Op de horizontale as staat de impact van COVID-19 op de zorg. Op de verticale as staat de sociaaleconomische impact weergegeven. Op basis van de vier (4) kwadranten kunnen vervolgens scenario's gebouwd worden.



Voor verdere beschrijving zie bijlage II: Scenario's

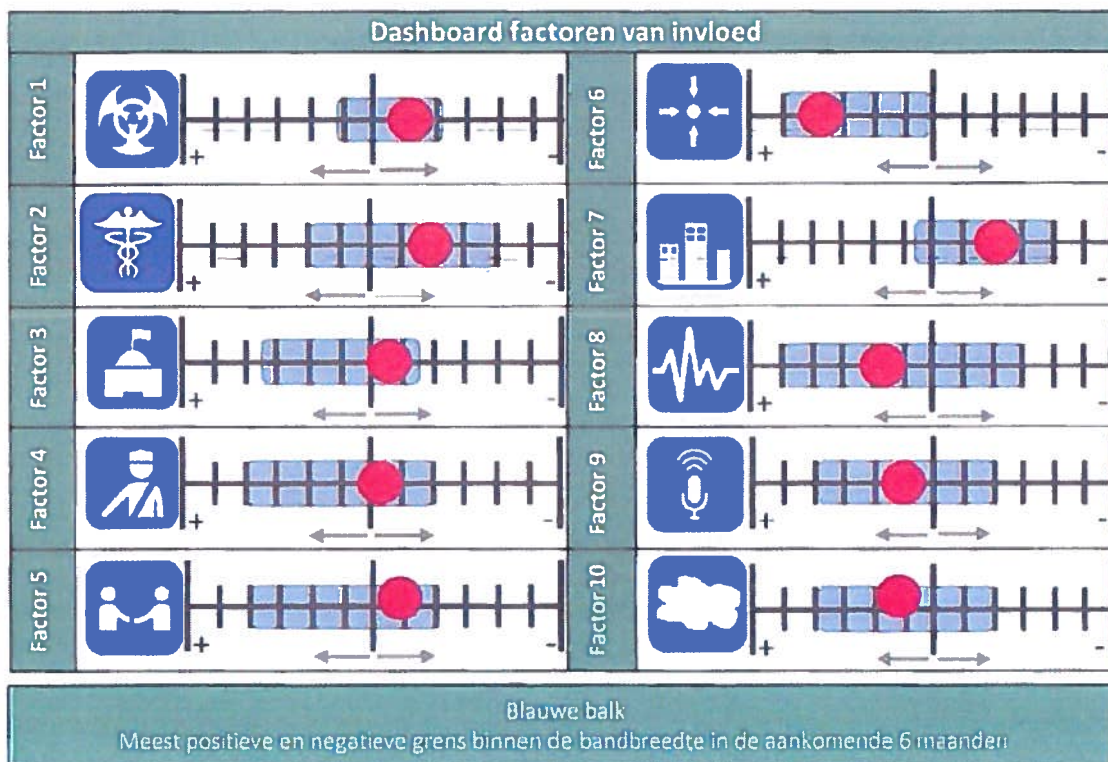


(4) Actuele ontwikkeling maatschappelijk kompas



Conclusie

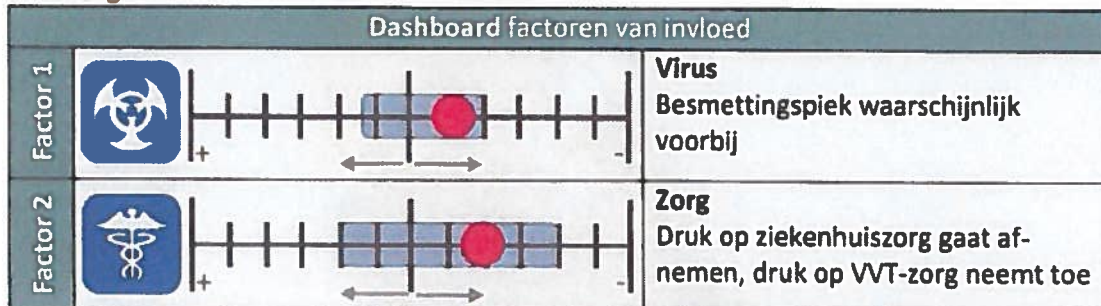
Hoewel het aantal besmettingen terugloopt is de daling in ziekenhuisopnames momenteel nog niet ingezet. Echter, binnen twee weken neemt de druk op de ziekenhuiszorg waarschijnlijk af. Mogelijk wordt het zorgsysteem dan minder overbelast. De sociaaleconomische impact van de crisis is met name merkbaar bij de kwetsbare groepen. Hoewel het algemene beeld over de naleving van de COVID-19 maatregelen goed is, worden de regels met name door jongeren incidenteel overtreden. De tien factoren van invloed zijn deze week niet veranderd. Ook de stand van het maatschappelijk kompas blijft gelijk.





(5) Beoordeling factoren van invloed

5.1. Zorg



Highlights

- Besmettingspiek is waarschijnlijk voorbij;
- De druk op de ziekenhuiszorg neemt waarschijnlijk binnen twee weken af;
- Het is waarschijnlijk dat de druk op de VVT-zorg de komende maand toeneemt.

Toelichting

Besmettingspiek is waarschijnlijk voorbij.

Voor het eerst sinds de start van de tweede golf neemt het aantal nieuw gemelde besmettingen met COVID-19 af. De landelijke R_0 laat nog een stijgende besmettingsgraad (R_0 is groter dan 1) zien, maar het meest recente getal is van 16 oktober (zie tabel).¹ Het RIVM geeft ook een regionale schatting van de R_0 . Op 16 oktober hadden de meeste Veiligheidsregio's een R_0 groter dan 1. In een drietal regio's was dit al onder de 1. Dit betrof Groningen, Drenthe en Amsterdam-Amstelland (zie figuur 1).

Door de 'gedeeltelijke lockdown', die sinds 15 oktober van kracht is, is de verspreiding van het virus waarschijnlijk verminderd. Met de dalende besmettingscijfers van week 45 is het waarschijnlijk dat de landelijke R_0 vanaf komende week onder de 1 zakt. De toename van het aantal nieuwe besmettingen is dan bereikt. Waarschijnlijk gaat het aantal nieuwe besmettingen in de komende twee weken afnemen. Hier zijn wel regionale verschillen in te onderkennen.

Door de 'gedeeltelijke lockdown', die sinds 15 oktober van kracht is, is de verspreiding van het virus waarschijnlijk verminderd. Met de dalende besmettingscijfers van week 45 is het waarschijnlijk dat de landelijke R_0 vanaf komende week onder de 1 zakt. De toename van het aantal nieuwe besmettingen is dan bereikt. Waarschijnlijk gaat het aantal nieuwe besmettingen in de komende twee weken afnemen. Hier zijn wel regionale verschillen in te onderkennen.

De druk op de ziekenhuiszorg neemt waarschijnlijk binnen twee weken af.

De opnamecijfers in de ziekenhuizen zijn nog steeds stijgend. Omdat er gemiddeld negen dagen tussen besmetting en ziekenhuisopname zit, is het waarschijnlijk dat de piek in het ziekenhuis komende week wordt bereikt. Waarschijnlijk neemt de druk daarna af. Prognoses van het Landelijk Netwerk Acute Zorg (LNAZ) geven in het meest gunstige scenario (als de maatregelen van 15 oktober het gewenste effect hebben) aan dat de ziekenhuizen begin december de uitgestelde zorg weer kunnen opstarten. Indien er geen derde golf komt, is deze uitgestelde zorg volgens het LNAZ in april ingehaald (zie figuur 2).²

Weekcijfers COVID-19	
Reproductiegetal (R_0)	1,11(R_0) <i>1,16(R_0)</i>
Geteste personen	295.147 <i>321.379</i>
% Positieve testen	16,6% <i>18,4%</i>
Nieuwe gemelde besmettingen	48.495 <i>67.542</i>
Nieuwe COVID-19 IC ziekenhuisopnames	312 <i>333</i>
Nieuwe COVID-19 niet-IC ziekenhuisopnames	1966 <i>1739</i>
COVID-19 sterfgevallen	435 <i>329</i>

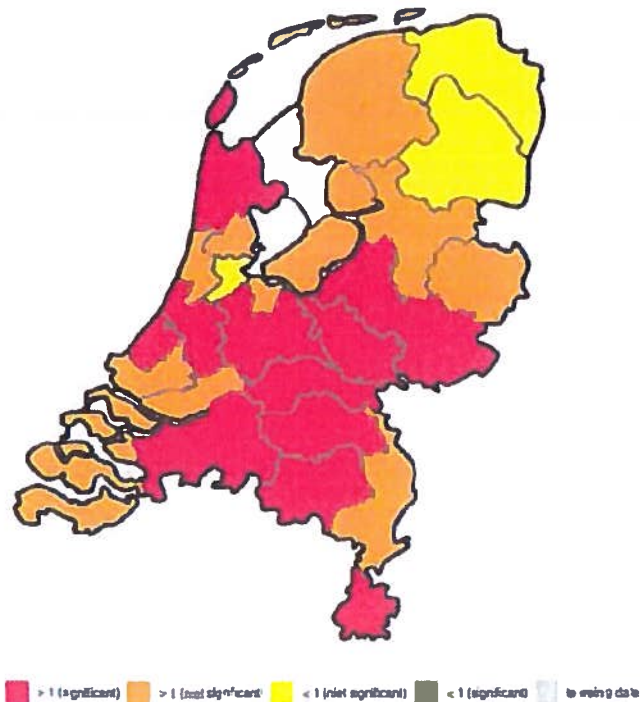
**Cursief gedrukte tekst zijn gegevens van week 43, dikgedrukte tekst is van week 44. Bron: RIVM en NICE*

¹ RIVM, Epidemiologische situatie COVID-19 in Nederland (3 november 2020)

² Technische briefing LNAZ aan Tweede Kamer (4 november 2020)

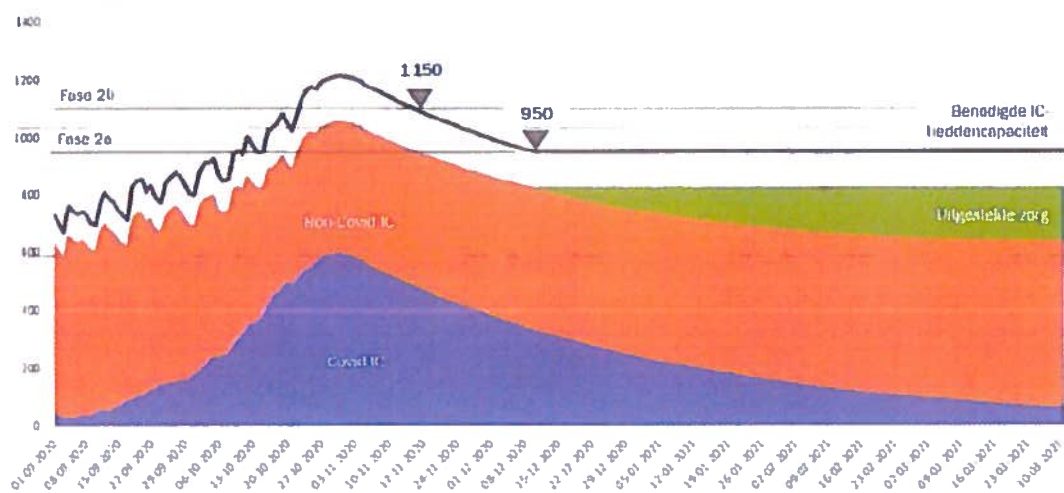


Reproductiegetal per Veiligheidsregio (16-10-2020)



Figuur 1: Reproductiegetal per Veiligheidsregio (bron: RIVM briefing Tweede Kamer, 5-11-2020)

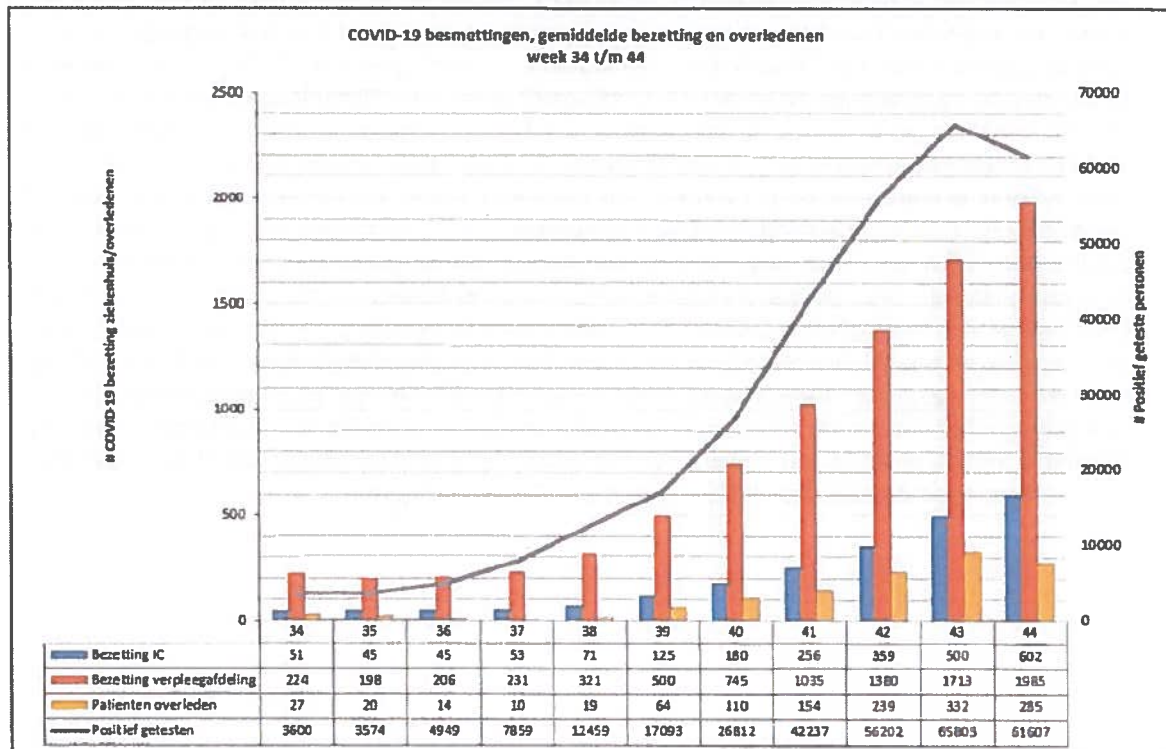
Voorspelling herstel ziekenhuiscapaciteit



Figuur 2: Herstel van de ziekenhuiscapaciteit indien de R0 vanaf 28 oktober naar 0,9 gaat (briefing LNAZ in Tweede Kamer, 4-11-2020)

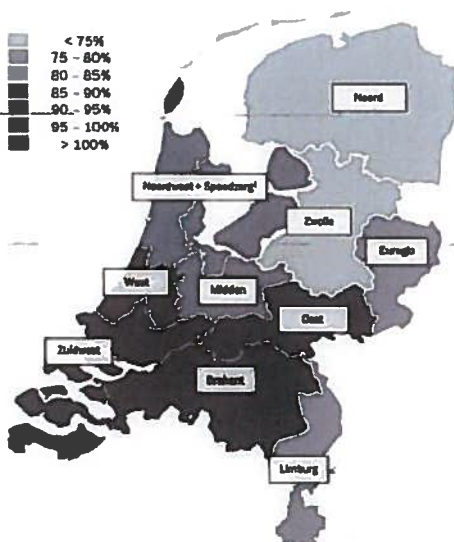


COVID-19 Besmettingen, gemiddelde ziekenhuisbezetting en overledenen van week 34 t/m 44



Figuur 3: Overzicht besmettingen, gemiddelde ziekenhuisbezetting per week en overledenen. De cijfers van de laatste 2 weken zijn incompleet i.v.m. een vertraging in verwerking van data. Brondata: Stichting NICE/RIVM

IC druk per ROAZ op 4 november 2020



ROAZ Regio	Gemiddelde IC bezetting ²	IC bezetting COVID	Bezettingspercentage ¹
Euregio	31	26	83%
Noord	77	53	69%
Oost	53	55	105%
Brabant	81	87	107%
Limburg	53	43	81%
West	60	71	118%
Zwolle	51	37	72%
AMC + NW	111	96	86%
ZWN	92	93	102%
Midden	53	45	86%

¹ Basis aantal IC bedden vastgesteld door VWS op 21 oktober 2020 x 71% (de gemiddelde IC bezetting over 2019)

² Huidige IC bezetting COVID 1 e v Gemiddelde IC bezetting

Figuur 4: De getoonde kaart is op basis van het aantal IC COVID patiënten afgezet tegen de IC capaciteit zoals vastgelegd door VWS op 21 oktober 2020. De kaart geeft een ongenueanceerd beeld, doordat o.a. de ervaren werkdruk, het aantal patiënten wat overleden is en de lengte van de diensten hier niet in is mee genomen. Deze nuance dient te worden gemaakt bij de interpretatie en implicaties. Bron: LCPS dagrapportage 5 november 2020



Het is waarschijnlijk dat de druk op de VVT-zorg de komende maand toeneemt.

Een toename van COVID-19 uitbraken in instellingen, oplopende verzuimcijfers en een verhoogde vraag naar zorg zullen in de komende maand waarschijnlijk leiden tot extra druk in verpleeg-, verzorg- en thuiszorginstellingen (VVT-instellingen). Het aantal VVT-instellingen met COVID-19 besmettingen is in vier weken opgelopen van 200 naar 633. Hierbij geeft alleen de veiligheidsregio Zeeland aan dat de situatie beheersbaar is. In alle andere regio's wordt de situatie als zorgelijk weergegeven. De veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond ziet de situatie zelfs als kritiek. Het knelpunt wordt in alle regio's gevormd door personeel. Voor de COVID-19 crisis was er al sprake van personeelstekorten, maar dit wordt door verzuim en quarantaineverplichting verergerd. Van alle zorgsectoren, is het verzuim het hoogst in de VVT-sector.³ Specialisten ouderenzorg laten weten dat basiszorg hierdoor in de knel komt. In tegenstelling tot (een gedeelte van) de zorg in het ziekenhuis, is zorg in de VVT-instellingen nauwelijks af te schalen of uit te stellen.⁴ Met mensen die afhankelijk zijn van thuiszorg, gaat het hier om twee miljoen zorgbehoevenden.⁵ Hoewel de instroom in zorginstellingen tijdens de eerste golf laag was (vanwege angst voor besmettingen), is het mogelijk dat de instroom op langere termijn hoger is dan gebruikelijk.⁶ Dit wordt veroorzaakt doordat een deel van de COVID-19 patiënten langdurig klachten houdt na de ziekte. Als dit gepaard gaat met onderliggende problematiek of zodanig ernstig is dat extra zorg benodigd is, kan dit de vraag naar VVT-zorg verhogen.

³ vernet.nl/blog-vernet-verdieping-verzuimcijfers-derde-kwartaal-2020

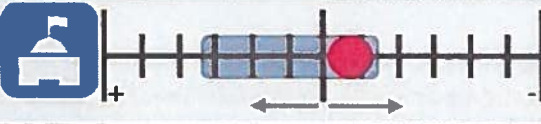
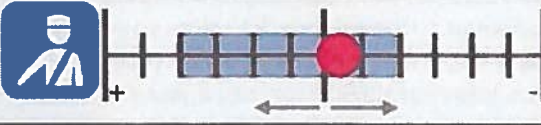
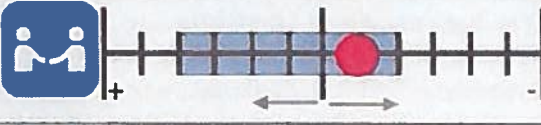
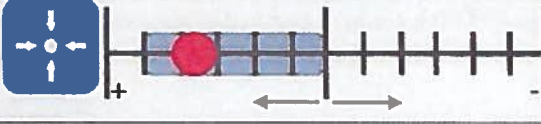
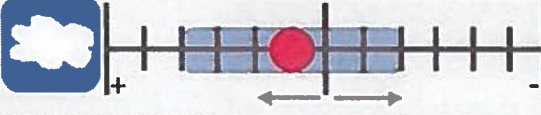
⁴ medischcontact.nl/nieuws/laatste-nieuws/nieuwsartikel/zorg-voor-kwetsbare-ouderen-in-alarmfase-htm

⁵ nieuws.actiz.nl/nieuws/2020/10/actiz-ouderenzorg-loopt-nu-ook-vast

⁶ [Skipr.nl/nieuws/verpleeghuiszorg-in-coronatijd-leegstand-en-wachtlijsten](https://skipr.nl/nieuws/verpleeghuiszorg-in-coronatijd-leegstand-en-wachtlijsten)



5.2. Maatschappij

Dashboard factoren van invloed		
Factor 3		Continuïteit van bestuur Geen bijzonderheden
Factor 4		Openbare orde & Veiligheid Toename handhaving COVID-19 maatregelen door Politie
Factor 5		Burgerschap Toenemende vraag bij hulpverleningsinstanties
Factor 6		Vitale infrastructuur Geen bijzonderheden
Factor 10		Evenementen en meteo Geen bijzonderheden

Highlights

- Het is waarschijnlijk dat illegale feesten onder jongeren blijven plaatsvinden;
- Het is waarschijnlijk dat de druk op hulpverleningsinstanties de komende winter stijgt.

Toelichting

Het is waarschijnlijk dat illegale feesten onder jongeren blijven plaatsvinden.

De laatste maanden vinden er elk weekend door heel Nederland illegale feesten, ook wel 'free party's' of 'raves' genoemd, plaats.⁷ Er is geen vergunning voor deze feesten en ze zijn in strijd met de COVID-19 maatregelen. De feesten worden veelal georganiseerd door en voor jongeren. De grotere illegale feesten vinden met name plaats in natuurgebieden, industrieterreinen, onder bruggen, in tunnels en in kraakpanden.⁸ Op dit soort feesten komen honderden jongeren bij elkaar. De kleinere illegale bijeenkomsten waarbij tientallen jongeren bij elkaar komen, vinden vaak plaats in (studenten)woningen, recreatiewoningen en recent ook vaker in hotelkamers.^{9,10,11} De organisatoren van deze feesten geven vaak een paar uur voor aanvang via sociale media, WhatsApp, via voicemail of stickers met QR codes de locatie en tijdstip van het evenement door.¹²

⁷ ed.nl/home/meer-illegale-raves-in-coronatijd-feesten-dat-hou-je-toch-niet-tegen~afe97849/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

⁸ npo3.nl/feesten-in-tunnels-of-kraakpanden-welkom-in-de-wereld-van-illegale-raves

⁹ parool.nl/amsterdam/overlast-door-feestende-jongeren-in-hotels-portiers-mishandeld~bf360cc6/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

¹⁰ at5.nl/artikelen/205067/overlast-door-feestende-jongeren-in-hotels-er-is-verder-niet-zo-veel-te-doen

¹¹ destentor.nl/veluwe/jongeren-slopen-hotelkamer-in-elspeet-bij-illegaal-feest-en-houden-gasten-wakker-zoals-in-the-hangover-maar-dan-echt~adf893c2/

¹² nos.nl/artikel/2353836-die-illegale-feesten-zoals-in-hilversum-worden-wekelijks-georganiseerd.html



Hierdoor verkleinen ze de kans dat de politie het feest ontdekt en beëindigd. Sommige organisatoren van de feesten plannen ook een back-up locatie voor het geval dat ze gedwongen worden vroegtijdig hun evenement af te breken.¹³

De laatste weken treedt de politie harder op tegen illegale feesten. Voorheen kregen organisatoren en bezoekers vaak een waarschuwing, maar nu zet de politie ook de Mobiele Eenheid (ME) in om de feesten te beëindigen. Ook deelt de politie vaker boetes uit aan bezoekers en organisatoren. Daarnaast worden muziek- en lichtinstallaties in beslag genomen.¹⁴ Hoewel de risico's voor zowel organisatoren als bezoekers nu groter zijn, is het waarschijnlijk dat er in de toekomst nog steeds illegale feesten worden georganiseerd. Een reden hiervoor is dat jongeren (tot 25 jaar) een ander risicobesef hebben dan volwassenen.¹⁵ Ze zijn zich waarschijnlijk daarom weinig bewust van de lange termijn gevolgen van illegale feesten en daarbij het effect van hun handelen op de COVID-19 crisis. Het is daarnaast waarschijnlijk dat het wegvallen van het sociale leven jongeren drijft meer risico te nemen en elkaar te ontmoeten op bijvoorbeeld illegale bijeenkomsten.^{16,17,18} Uit onderzoek komt naar voor dat jongeren over het algemeen impulsief handelen, minder rekening houden met anderen, meer sensatie zoeken en meer risico's nemen dan volwassenen.^{19,20} Dit is terug te zien in de cijfers van de politie over uitgedeelde waarschuwingen. Dit benadrukt dat met name jongeren COVID-19 maatregelen niet naleven (zie figuur 5).

Door de politie gewaarschuwde personen omtrent niet naleven COVID-19 maatregelen	Gerapporteerd in week 44
< 18 jaar	353
18 t/m 22 jaar	440
23 t/m 27 jaar	119
28 t/m 45 jaar	108
45 > jaar	20

Figuur 5, bron: Politie (BVH) peildatum 2 november 2020.

¹³ nos.nl/artikel/2354699-politie-beeindigt-illegale-feesten-in-limburgse-bossen-halloween-huis-en-amsterdam.html

¹⁴ rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/5194236/feestje-jongeren-coronavirus-pandemie-illegaal-coronamaatregelen

¹⁵ blikophulp.nl/risicogedrag-jongeren/

¹⁶ search.proquest.com/docview/2445263803?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true

¹⁷ telegraaf.nl/nieuws/1448078500/stop-met-afgeven-op-de-jeugd

¹⁸ ad.nl/westland/waar-is-dat-illegale-feestje-jongeren-delen-coordinaten-via-whatsapp-voor-raves-in-duinen~a2ef76cd/

¹⁹ teamalert.nl/zakelijk/nieuws/kwart-van-de-jongeren-neigt-tot-sterk-rlsicogedrag/

²⁰ luzac.nl/puber-zo-werkt-jouw-brein/



Het is waarschijnlijk dat de druk op hulpverleningsinstanties de komende winter stijgt.

Het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) geeft in het Coronakompas²¹ aan dat COVID-19 steeds duidelijker een maatschappelijke crisis veroorzaakt, naast een gezondheids- en economische crisis. De verwachting is dat de werkloosheid onder kwetsbare groepen (laagopgeleiden, migranten, mensen met een arbeidsbeperking en jongeren) zal toenemen. Dit wordt door organisaties gesignaleerd die het vangnet in de samenleving vormen. Zo schat het Rode Kruis dat er 48 miljoen euro nodig zal zijn voor een extra hulpvraag op vier gebieden: voedsel, medische ondersteuning, onderdak en psychosociale hulp. Volgens [REDACTED] het Rode Kruis worden de eerder genoemde groepen hard getroffen. Dit dwingt de organisatie tot het opschalen van verschillende soorten hulpverlening. Zo zijn op dit moment 3000 mensen per week afhankelijk van voedselhulp. Dit zijn mensen die niet in aanmerking komen voor hulp van andere organisaties zoals de voedselbank. Daarnaast hebben zorginstellingen extra handen nodig en ondersteunt het Rode Kruis de GGD's met testen en bron- en contactonderzoek. Tevens verwacht de daklozenopvang ruimtegebrek met de komst van de winter. Verder krijgt de Rode Kruis Hulplijn veel telefoontjes omdat mensen onder andere eenzaam zijn.²² Bijzonder is wel dat de monitor schuldhulpverlening van DIVOSA voorlopig nog minder aanvragen laat zien dan vorig jaar.²³ Mogelijk wordt dit verklaard doordat kwetsbare jonge zzp'ers nu nog profiteren van de huidige economische steunmaatregelen van het kabinet.

Naast dat de vraag naar hulpverleningsinstanties omhoog is gegaan, is bij de voedselbanken het aanbod door verminderde voedseltoevoer gedaald. Dit wordt veroorzaakt door een zero-waste beleid van supermarkten. Daarnaast zijn restaurants belangrijke leveranciers voor de voedselbanken. Door de sluiting van de horeca valt deze toevoer grotendeels weg.²⁴

²¹ scp.nl/publicaties/publicaties/2020/10/30/coronakompas

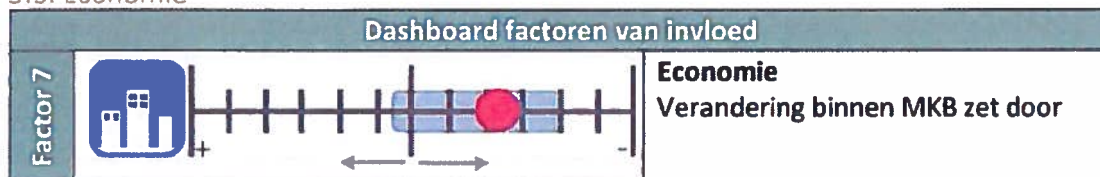
²² nd.nl/nieuws/varia/1000520/rode-kruis-schaalt-coronahulp-nederland-op-48-miljoen-euro-nodig

²³ divosa.nl/nieuws/monitor-schuldhulpverlening-coronatijd-eerste-half-jaar-beeld

²⁴ nos.nl/artikel/2352940-voedselbanken-zitten-met-lege-schappen-door-minder-voedseldonaties.html



5.3. Economie



Highlights

- Het is waarschijnlijk dat de huidige trends binnen het MKB de komende drie maanden aanhouden.

Toelichting

Het is waarschijnlijk dat de huidige trends binnen het MKB de komende drie maanden aanhouden.

De gevolgen van de COVID-19 maatregelen zijn waarschijnlijk langdurig zichtbaar in het Midden- en Kleinbedrijf (MKB). Dit betreft zowel de oprichting van nieuwe ondernemingen als veranderende omzetcijfers. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) meldt een daling in het aantal nieuw opgerichte bedrijven. Het gaat hier met name om branches die getroffen zijn door de COVID-19 crisis.²⁵ Zo nam in de horeca branche het aantal nieuwe horeca-ondernemingen ten opzichte van vorig jaar af met 35%. Ook in de cultuur, sport, recreatie en onderwijsbranche was dit merkbaar: het aantal startende ondernemingen lag in deze sectoren 30% lager dan het jaar daarvoor. Er werden daarentegen 50% meer internetondernemingen opgestart.²⁶

Ook in de detailhandel is de impact van de COVID-19 crisis zichtbaar. Dit komt naar voren in de omzetcijfers van het afgelopen kwartaal. De totale omzet in de detailhandel is, in vergelijking met september 2019, met 7,6% gestegen. Voor de non-food retail (stijging van 6,2%) werd dit vooral veroorzaakt door bouwmarkten, meubelwinkels en recreatie-winkels. Met name de verkoop via internet is sterk gestegen. MKB-ondernemingen die online-verkoop als nevenactiviteit hebben zagen hun omzet stijgen met 42,1%. Ondernemingen die volledig gericht zijn op online-verkoop hadden een gemiddelde omzetstijging van 29,6% ten opzichte van een jaar eerder.²⁷ Het consumptiegedrag is waarschijnlijk aangepast aan de aanhoudende maatregelen. ING verwacht dat de omzetcijfers van vóór de crisis niet terug zullen komen in 2021.²⁸ Het is daarom waarschijnlijk dat de huidige trends binnen het MKB in het komende kwartaal waarschijnlijk zullen aanhouden.

²⁵ accountant.nl/nieuws/2020/9/ing-sectoren-herstellen-in-2021-maar-gedeeltelijk-van-gevolgen-coronacrisis/

²⁶ nu.nl/economie/6087368/in-acht-jaar-nog-nooit-zo-weinig-bedrijven-opgericht-als-afgelopen-kwartaal.html

²⁷ cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/44/omzet-detailhandel-groeit-met-bijna-8-procent-in-september

²⁸ accountant.nl/nieuws/2020/9/ing-sectoren-herstellen-in-2021-maar-gedeeltelijk-van-gevolgen-coronacrisis/



5.4. Destabilisering (niet) statelijke actoren en Communicatie & Media

Dashboard factoren van invloed		
Factor 8		Destabiliserende actoren #ditismijnzorg gekaapt door viruswaarheid.
Factor 9		Communicatie & Media Geen bijzonderheden

Highlights

- Mogelijk is #ditismijnzorg gekaapt door individuen gelieerd aan Viruswaarheid.

Toelichting

Mogelijk is #ditismijnzorg gekaapt door individuen gelieerd aan Viruswaarheid.

De door artsen opgezette steunactie voor zorgpersoneel #ditismijnzorg die *trending* was tussen 2 en 3 november is mogelijk gekaapt door individuen gelieerd aan Viruswaarheid (figuur 6). De oorspronkelijke actie van de artsen richt zich op mensen die de COVID-19 maatregelen serieus nemen.²⁹ De artsen vragen mensen om zich uit te spreken door op de website Ditismijnzorg.nl een poster van zichzelf te maken met daarop een tekst van de artsencampagne. Voorbeelden van teksten zijn: 'Ik draag mijn mondkapje', 'Ik houd anderhalve meter afstand' of 'Ik laat me testen bij klachten'. Het doel is om meer bewustwording onder de Nederlandse bevolking te creëren en de druk op de zorg te verlagen.³⁰

In mediaberichtgeving is gerapporteerd dat dit tot een tegenactie heeft geleid waarbij individuen, mogelijk gelieerd aan Viruswaarheid, de door de artsen gebruikte beeldmerken hebben gekaapt. Hierbij wordt gebruik gemaakt van alternatieve teksten zoals: 'Waarom is de regering er niet voor ons?', 'Zullen mijn kinderen nog wel een leuke toekomst hebben?' met daarbij de vermelding #ditismijnzorg.³¹ Eerder tijdens de huidige crisis gebruikte Viruswaarheid de huisstijl van de overheid voor banners die aanhangers op Facebook kunnen plaatsen.³² Daarnaast roept ook Commonsense.tv³³ op tot het kapen van de #ditismijnzorg.³⁴ Dergelijke acties hebben mogelijk tot effect dat Nederlanders moeilijker onderscheid kunnen maken tussen de berichtgeving van de overheid en tegenstanders van de COVID-19 maatregelen.

²⁹ medischcontact.nl/nieuws/laatste-nieuws/nieuwsartikel/knmg-campagne-gekaapt-door-tegenstanders-overheidsmaatregelen.htm

³⁰ nos.nl/liveblog/

³¹ volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/virusontkenners-en-andere-coronasceptici-kapen-steunactie-voor-zorgmedewerkers/

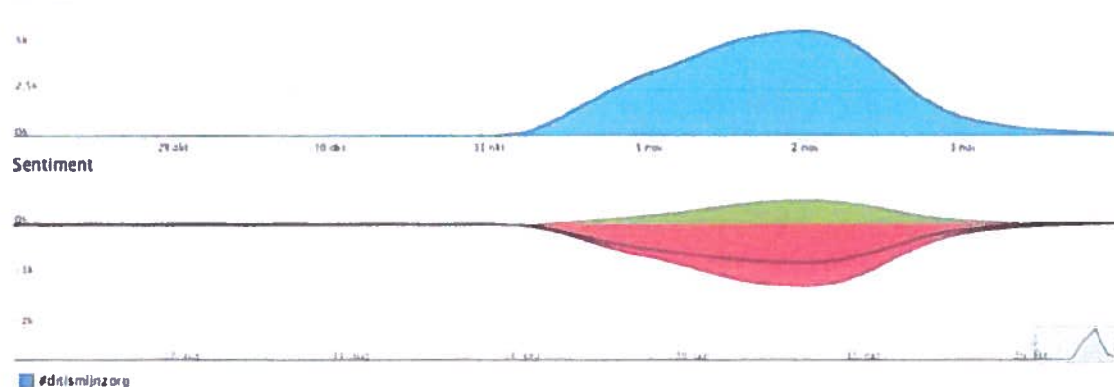
³² viruswaarheid.nl/actie/

³³ Commonsense.tv is een alternatief rechts medium, waarop veel complottheorieën staan.

³⁴ commonsensetv.nl/volkskrant-boos-op-mensen-met-gezond-verstand-vanwege-ditismijnzorg/



Media-activiteiten en sentimenten #ditismijnzorg



Figuur 6 : media-activiteiten en sentimenten met betrekking tot #ditismijnzorg, groen is positief, rood negatief.³⁵

Voorbeelden van actieposters



Figuur 7. Bron: Commonsense.tv en medischcontact.nl

³⁵ Bron: Coosto, filter op nieuwsmidia.



(6) Significante gebeurtenissen


6.1. Europees Nederland




Nr.	Datum	Onderwerp	Locatie	Relatie met factor
1	01-11-2020	Een feest met zo'n 25 tot 30 bezoekers is zondagochtend stilgelegd in het buitengebied bij Prinsenbeek.	Prinsenbeek	Openbare orde & veiligheid
2	01-11-2020	Tientallen boetes illegale feesten in Amsterdam, agent op kaak geslagen.	Amsterdam	Openbare orde & veiligheid
3	01-11-2020	Politie maakt einde aan illegaal feest bij Oosterplas in Bloemendaal.	Bloemendaal	Openbare orde & veiligheid
4	01-11-2020	Politie grijpt in bij illegaal feest Limburg, zo'n 100 bekeuringen uitgedeeld.	Limburg	Openbare orde & veiligheid
5	31-10-2020	Politie beëindigt illegaal feest, twaalf personen aangehouden.	Utrecht	Openbare orde & veiligheid
6	30-10-2020	Aanhoudende (kleine) protesten tegen de COVID-19 aanpak	Den Haag	Burgerschap
7	4-11-2020	Verhey Vlees legt de productie een week stil nadat 41 medewerkers positief hebben getest op het coronavirus.	Limburg	Virus



6.2. Caribisch Nederland

 Bijzondere gemeenten binnen het Koninkrijk	
Bonaire	Wk 45: 1 actieve besmettingen (Wk 44: 5)
Saba	Wk 45: Saba heeft sinds deze week onder zeer strenge voorwaarden haar grenzen weer geopend. Alle bezoekers moeten veertien dagen in quarantaine, ongeacht waar zij vandaan komen of wat hun reisgeschiedenis is.
St-Eustatius	Wk 45: 0 actieve besmettingen (Wk 44: 0).

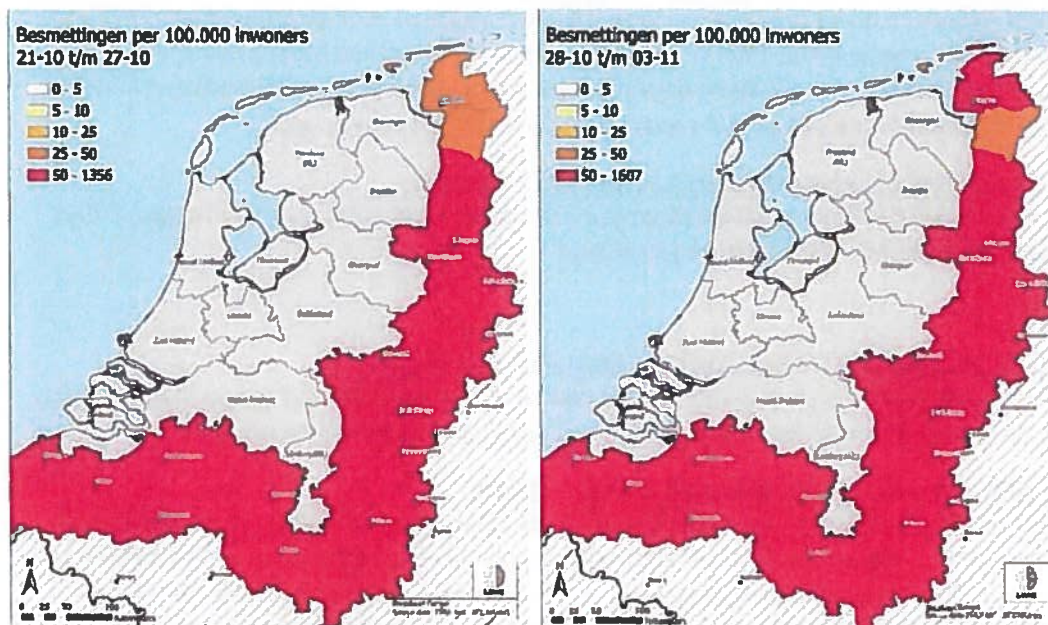
 Landen binnen het Koninkrijk	
Aruba	Wk 45: 155 actieve besmettingen (Wk 44: 148).
Curaçao	Wk 45: 302 actieve besmettingen (Wk 44: 277).
St-Maarten	Wk 45: 53 actieve besmettingen (Wk 44: 66).

Noot: laatst geraadpleegde datum DUB COMNLCARIB N2: 03-11-2020



6.3. Grensgebieden

Besmettingen in grensgebieden



Figuur 8. Let op: bovenstaande kaarten geven het aantal besmettingen aan, niet de reisadvieskleurcodes. Bron: ESRI – RKI – Sciensano.

Het aantal besmettingen in België en Duitsland is de afgelopen week toegenomen (zie figuur 8). De volgende reisadviezen gelden:

België:

In heel België geldt van 2 november tot en met 13 december 2020 een lockdown met strenge maatregelen. Behalve essentiële winkels voor eerste levensbehoeften, zijn de meeste voorzieningen gesloten. Het dragen van mondkapjes is verplicht. Er geldt landelijk een nachtklok van 00.00-05.00 uur, die in Wallonië en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is uitgebreid van 22.00-06.00 uur. Tijdens deze uren zijn alleen noodzakelijke verplaatsingen voor werk en zorg en transitverkeer (zonder te stoppen) toegestaan.

Nederlandse regelgeving voor Nederlandse reizigers naar België:

Reis alleen naar België als het noodzakelijk is. Na een verblijf in België moet men in Nederland tien dagen in thuisquarantaine.³⁶ Voor ambtenaren geldt dat deze quarantaine onderbroken mag worden wanneer een dienstreis noodzakelijk is en men geen COVID-19 gerelateerde klachten heeft.³⁷

Belgische regelgeving voor Nederlandse reizigers naar België:

Reizigers die langer dan 48 uur in België verblijven moeten ten vroegste 48 uur van tevoren een 'Passenger Locator Form' invullen en overhandigen aan de Belgische autoriteiten.³⁸ Dit formulier

³⁶ nederlandwereldwijd.nl/landen/belgie/reizen/reisadvies#anker-coronavirus

³⁷ rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/reizen-en-op-vakantie-gaan/in-thuisquarantaine-bij-aankomst-in-nederland

³⁸ travel.info-coronavirus.be/nl/public-health-passenger-locator-form



hoeft niet ingevuld te worden als men minder dan 48 uur in België verblijft of terugkeert naar België na een verblijf in het buitenland van minder dan 48 uur.³⁹

Belgische regelgeving voor Belgische reizigers naar Nederland:

Reizen naar Nederland wordt ten eerste afgeraden. Bij terugkomst in België vanuit Nederland (een rode zone) worden reizigers niet meer verplicht getest t/m 15 november, tenzij zij klachten hebben. Aan de hand van een zelfbeoordelvragenlijst wordt bepaald of de reiziger bij aankomst in België al dan niet in quarantaine moet gaan. De quarantaine is verlengd tot tien dagen.⁴⁰

Nederlandse regelgeving voor Belgische reizigers naar Nederland:

Bij binnenkomst in Nederland vanuit België geldt een verplichte quarantaine van tien dagen.⁴¹ De quarantaine geldt ook bij een negatief testresultaat.⁴²

Duitsland:

Nederlandse regelgeving voor Nederlandse reizigers naar Duitsland:

Voor heel Duitsland geldt nu kleurcode 'oranje' (alleen noodzakelijke reizen). Als men in Duitsland is geweest, dient men bij terugkeer in Nederland tien dagen in thuisquarantaine te gaan.⁴³

Duitse regelgeving voor Nederlandse reizigers naar Duitsland:

Bij binnenkomst in Duitsland moet een negatieve COVID-19 test kunnen worden getoond die niet ouder is dan 48 uur. Indien dit niet kan, moet men zich preventief laten testen en veertien dagen in quarantaine. Indien het testresultaat negatief is, wordt deze quarantaine opgeheven.⁴⁴ Voor Nederlandse grensarbeters en doorreizigers geldt dit overigens niet. Regelgeving over deze en andere uitzonderingen variëren per deelstaat.^{45,46}

Duitse regelgeving voor Duitse reizigers naar Nederland:

Nederland is aangemerkt als een risicogebied.⁴⁷ Bij terugkomst in Duitsland moet een negatieve COVID-19 test kunnen worden getoond die niet ouder is dan 48 uur.⁴⁸ Indien dit niet kan, moet men zich preventief laten testen en veertien dagen in quarantaine gaan. Deze test moet binnen tien dagen na terugkomst gedaan worden. Indien het testresultaat negatief is wordt deze quarantaine opgeheven.⁴⁹

Nederlandse regelgeving voor Duitse reizigers naar Nederland:

Bij binnenkomst in Nederland geldt een verplichte quarantaine van tien dagen, ongeacht uitslag van een COVID-19 test.⁵⁰

³⁹ diplomatie.belgium.be/nl

⁴⁰ diplomatie.belgium.be/nl (rode tekst)

⁴¹ nederlandwereldwijd.nl/landen/belgie/reizen/reisadvies#anker-coronavirus

⁴² rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/reizen-en-op-vakantie-gaan/in-thuisquarantaine-bij-aankomst-in-nederland

⁴³ nederlandwereldwijd.nl/landen/duitsland/reizen/reisadvies#anker-coronavirus

⁴⁴ bundesgesundheitsministerium.de/coronavirus-infos-reisende/faq-tests-einreisende.html

⁴⁵ niedersachsen.de/Coronavirus/vorschriften-der-landesregierung-185856.html

⁴⁶ nederlandwereldwijd.nl/landen/duitsland/reizen/reisadvies#anker-coronavirus

⁴⁷ auswaertiges-amt.de/de/aussenpolitik/laender/niederlande-node/niederlandesicherheit/211084

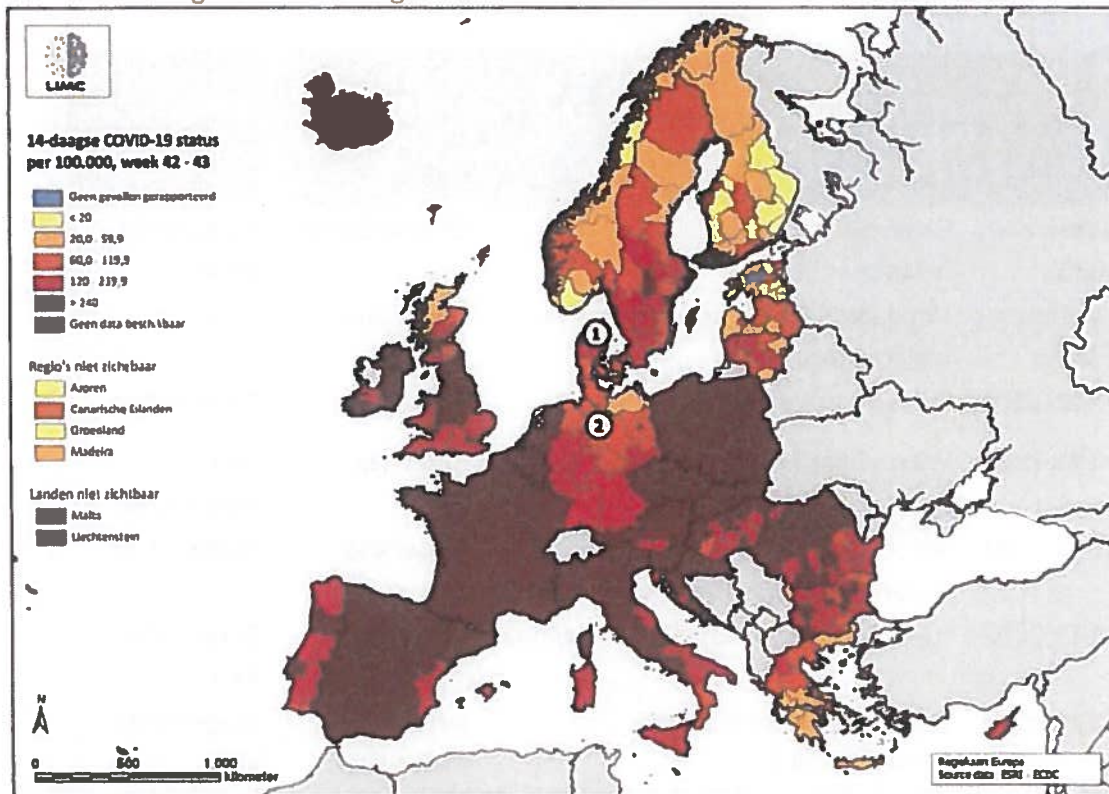
⁴⁸ nederlandwereldwijd.nl/landen/duitsland/reizen/reisadvies

⁴⁹ bundesregierung.de/breg-de/themen/coronavirus/faq-reisen-1735032

⁵⁰ nederlandwereldwijd.nl/landen/belgie/reizen/reisadvies#anker-coronavirus



6.4. Besmettingsrisico oefeningen CLAS-buitenland



Figuur 9. Bovenstaande kaart laat het aantal nieuwe besmettingen per 100.000 inwoners zien in de periode 16-10-2020 t/m 28-10-2020⁵¹

Nr.	Locatie	Eenheid/oefening	Aantal pax	Besmettingsgraad
1	Aalborg, Denemarken	KCT/ Trojan Phoenix 2020	12	170 op 100K
2	Bergen, Duitsland	OTCO/ SOB/SOMS-III	13	108 op 100K

Toelichting

Nederlandse militairen moeten bij binnenkomst in Duitsland een negatieve COVID-19 test kunnen tonen die niet ouder is dan 48 uur. Indien dit negatieve testresultaat niet overlegd kan worden moet men zich bij aankomst in Duitsland preventief laten testen. Totdat de uitslag bekend is, moet men in quarantaine.^{52,53} Het aantal besmettingen met COVID-19 is in Denemarken toegenomen in Slagelse, Århus, Kopenhagen en omgeving, en de regio's aan de oostkant van Seeland (Solrød, Køge en Greve, zie tabel). Na een verblijf in deze steden en gebieden dient men bij terugkeer in Nederland tien dagen in thuisquarantaine te gaan. Het dragen van een mondkapje in openbare ruimtes is in Denemarken verplicht. Er moet minimaal één meter tussenruimte worden gehanteerd.⁵⁴

⁵¹ ecdc.europa.eu/en/cases-2019-ncov-eueea

⁵² Melding Buitenlandse Activiteiten in week 43 (SITCEN)

⁵³ nederlandwereldwijd.nl/reizen/reisadviezen

⁵⁴ nederlandwereldwijd.nl/landen/denemarken/reizen/reisadvies#anker-coronavirus



(7) Vooruitblik

Datum	Activiteit	Locatie	Impact op factor
November 2020	Diverse protesten tegen COVID-19 beleid	Diverse steden	Burgerschap, Virus
November 2020	Uitbreiding testcapaciteit d.m.v. XL-teststraten	Nederland	Zorg
07-11-2020	Protest Viruswaarheid	Amersfoort	Burgerschap
10-11-2020	Waarschijnlijk een persmoment met 	Den Haag	Virus, Burgerschap
11-11-2020	'Elfde van de elfde': start Carnavalsactiviteiten & Sint Maarten	Nederland	Burgerschap
14-11-2020	Horeca en evenementen demonstratie	Den Haag Tweede kamer	Burgerschap, Virus
21-11-2020	Protest Hart voor vrijheid (Viruswaarheid)	Den Haag Malieveld	Burgerschap, Virus
01-12-2020	Inwerkingtreding Tijdelijke wet COVID-19 (waarschijnlijk)	Nederland	Burgerschap, Virus
05-12-2020	Sinterklaasviering	Nederland	Burgerschap, Economie
Week 52	Kerstviering/vakantieperiode	Nederland	Burgerschap
01-01-2021	Nieuwjaar	Nederland	Burgerschap, Zorg, Virus



(8) Handelingsperspectief Defensie

Steunaanvraag civiele autoriteiten bij het Ministerie van Defensie

Het LIMC en TOC leveren al enkele maanden analyses en handelingsperspectief betreffende de verschillende scenario's rondom COVID-19 en daaruit voortkomende spanningen binnen de samenleving.











Het aantal COVID-19 ziekenhuisopnames stijgt en het LCPS is bezig patiënten te spreiden. Het is waarschijnlijk dat er naast de huidige ondersteuning meer aanvragen komen op het gebied van logistiek, planning en medisch personeel. Ook bij het personeel van VVT-instellingen speelt verzuim en stress een rol. Mogelijk levert dit steunverzoeken op.

Ook bij de politie zorgen oplopende verzuimcijfers voor capaciteitstekort. Dit tekort kan mogelijk ook tot een steunaanvraag leiden.



Bijlagen

Bijlage 1: Beschrijving factoren van invloed

Factor		Toelichting
	1. Virus	Verspreiding en beheersing van het virus. Daarbij wordt o.a. gekeken naar het reproductiegetal en ontwikkelingen op het gebied van vaccinaties.
	2. Zorg	Effecten van COVID-19 op de Nederlandse zorgsector.
	3. Continuïteit van bestuur	Continuïteit van en vertrouwen in het bestuur en overheid.
	4. Openbare orde & Veiligheid	Continuïteit hulpdiensten en waarborging objectieve veiligheid.
	5. Burgerschap	Psychosociale en gedragsaspecten van bevolking: blijv. Cohesie, veerkracht, naleving van overheidsmaatregelen.
	6. Vitale infrastructuur	Continuïteit van de vitale infrastructuur.
	7. Economie	Effecten van COVID-19 op de Nederlandse economie en impact op het bedrijfsleven en de bevolking.
	8. Destabilisering (niet) statelijke actoren	Ongewenste beïnvloeding vanuit niet legitieme actoren.
	9. Communicatie, media & sociale-media	Versterking van andere effecten door 'de wet van Pleuris'.
	10. Meteo, evenementen en incidenten	Mogelijke invloeden van weer, evenementen en incidenten op de verspreiding van COVID-19.



Bijlage 2: Beschrijving scenario's

Het landelijke operationeel team Corona (LOT-C) heeft onderstaande scenario's initieel rond 26 maart opgeleverd en heeft medio mei 2020 een update van de scenario's uitgevoerd.

Best case: Continue alertheid

Beperkte sociaaleconomische impact + zorgsysteem toereikend

In dit scenario blijft de verspreiding van het virus onder controle. De set van bestaande en nieuwe maatregelen blijkt effectief en de nadelige gevolgen van de maatregelen zijn (relatief) beperkt. Een mogelijke tweede golf zorgt niet voor een problematische belasting van de zorg. De zorgsector kan zich herstellen en reguliere zorg kan worden hervat. Innovatieve oplossingen die het besmettingsrisico reduceren dragen bij aan het draaiend houden van de samenleving, zowel economisch als sociaal. Er is wel sprake van economische krimp en stijgende werkloosheid, maar ook perspectief op gedeeltelijk herstel in 2021. De veerkracht onder de bevolking blijft sterk, ook op de momenten dat maatregelen weer aangescherpt moeten worden. Gezamenlijk helpen we elkaar en in het bijzonder de kwetsbare mensen onder ons door deze moeilijke tijd heen. Hierbij zijn we in staat om meer in contact te staan met mensen die dat het meest nodig hebben, zoals ouderen en mensen met een beperking.

Escalatie: Maar samen sterk

Beperkte sociaaleconomische impact + zorgsysteem overbelast

Ondanks de maatregelen blijkt het niet mogelijk om de verspreiding van het virus voldoende af te remmen om overbelasting van het zorgsysteem te voorkomen. De oorzaak hiervan kan uit twee componenten bestaan. Ten eerste zijn maatregelen ineffectief. Ten tweede kan het zorgsysteem, dat reeds onder druk staat, een tweede golf niet verwerken. De PBM en andere middelen raken wederom schaars. Personeel raakt overbelast en valt uit. Hierdoor neemt de capaciteit af en treedt een zelfversterkend effect op. Deze neerwaartse spiraal valt moeilijk te stoppen en de situatie in de zorg verergerd dramatisch. Er moeten op dat moment moeilijke ethische keuzes gemaakt worden. Er moeten keuzes gemaakt worden tussen een accumulerende niet-COVID-19 zorgvraag en COVID-19 zorg. Electieve zorg vindt beperkt plaats. De economische impact is aanzienlijk maar de sociale impact blijft beperkt door een gemeenschappelijk doel. De overheid en maatschappelijke partners werken effectief samen. De grotere last voor zowel het zorgsysteem als economisch systeem wordt gezamenlijk gedragen. We zijn in staat om groepen die behoefte hebben aan bewegingsruimte en interactie dit ook te bieden. Mensen helpen elkaar op creatieve manieren en de maatschappij vecht zich samen door deze moeilijke tijd.



Stilval: Eigenbelang

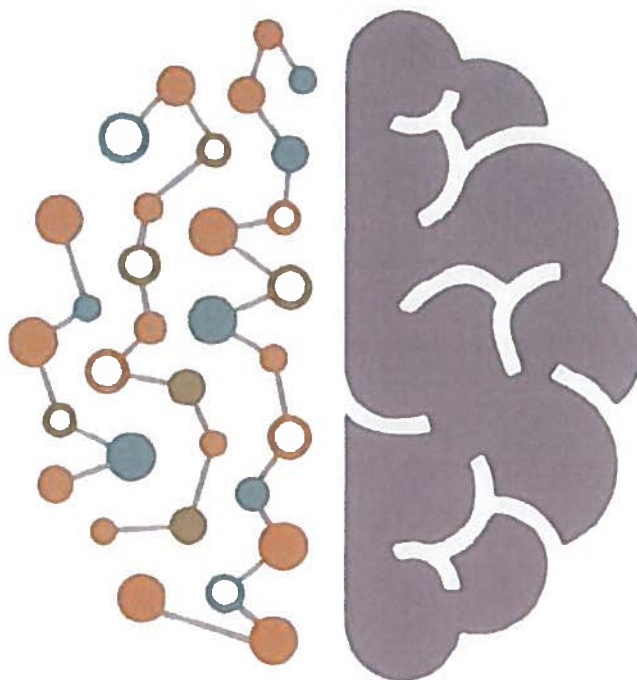
Hoge sociaaleconomische impact + zorgsysteem toereikend

De zorgsector raakt niet nogmaals zwaarbelast en kan zich gaan herstellen. Reguliere zorg wordt hervat. Hier staan echter zware sociaaleconomische kosten tegenover. De impact van de maatregelen uit het tweede kwartaal werken sterk door, mogelijk in combinatie met de effecten van wederom zware en/of langdurige maatregelen om een tweede golf te controleren. Deze maatregelen zijn echter wel effectief in het controleren van het virus. Wegens de onvrede die ontstaat door de sociaaleconomische impact van de pandemie is naleving niet voor iedereen vanzelfsprekend meer en moet intensiever worden gehandhaafd. Kwetsbare mensen komen steeds meer onder druk te staan, de werkloosheid stijgt snel. De menselijkheid van de maatregelen staat ter discussie doordat eenzaamheid en sociaal isolement toenemen. Er is sprake van een groeiende protestbeweging tegen de overheid. Het vertrouwen in de overheid neemt onder een deel van de bevolking af door economische onzekerheid en de psychosociale last van de situatie. Bestuurders staan onder druk en de relatie met maatschappelijke partners, zoals werkgevers, verslechterd.

Worst case: Chaos

Hoge sociaaleconomische impact + zorgsysteem overbelast

De inspanning om het virus te controleren blijkt niet voldoende om overbelasting van het zorgsysteem te voorkomen. Enerzijds kan dit een gevolg zijn van een ineffectief beleid, anderzijds kan ook blijken dat een significant deel van de bevolking niet langer bereid of in staat is om de maatregelen na te leven. Dit levert een dubbel probleem op: de sociaaleconomische impact van de maatregelen en verspreiding van het virus zijn groot. Tegelijkertijd lijkt dit offer niet voldoende te zijn om volle IC's te voorkomen, mede omdat het zorgsysteem onvoldoende hersteld was van de eerste golf. Dit leidt tot een verlies van vertrouwen in de overheid, instituties en de maatregelen. Een groter gedeelte van de samenleving twijfelt openlijk aan het nut van de maatregelen. Er is sprake van polarisatie tussen groepen die het beleid steunen en groepen die zich verzetten tegen de maatregelen. Dit dwingt de overheid om harder te handhaven met incidenteel verstoring van de openbare orde in de grote steden. De continuïteit van de vitale processen staan onder druk. Er is sprake van ziekteverzuim, tekorten aan PBM's en beperkte instroom van personeel door verstoorde opleidingstrajecten. Menselijk leed bij de ouderen, mensen met een beperking en sociaalkwetsbare groepen zijn wijdverspreid. De gevolgen van de crisis zijn voor iedereen voelbaar: de reguliere zorg is beperkt, de werkloosheid stijgt snel, het onderwijs vertraagd. Nationale en lokale overheden worden gedwongen zich op de crisis te focussen waardoor de reguliere taken vertragen. Er ligt grote druk op bestuurders. In het geval dat deze effecten niet tot Nederland beperkt zijn zal de verstoring van internationale handel en samenhang ernstige omvang aannemen.



LIMC

@



CONTACT US



LKOl Tonnetkazerne
Eperweg 141
8084 HE 't Harde
Gebouw 230



@

limc@mindef.nl

